

Handlingsplan Område 2 2023–2033

**Boänge, Bredmossen, Hedgrind,
Hedåsen, Högbo, Ingalund,
Klangberget, Kyrkåsen, Lassas,
Lövbacken, Nyhem, Sandbacka,
Seestaden, Stensätra, Svibacka,
Sätra, Västanbyn, Örta, Östanbyn
och Östanå.**

**Tillsammans skapar vi en god grund
för en stabil framtid.**

Upprättad av områdesteamet april 2023, uppdaterad i maj 2024

Fastställd av styrgruppen april 2023

Version 2.0

Innehållsförteckning

Bakgrund.....	3
Framtidsbild för område 2.....	4
Sammanfattning.....	5
Område 2.....	8
Områdesteamet.....	9
Områdesmål.....	10
Förebyggande insatser.....	13
Främjande insatser.....	16
Uppföljning och arbetet framåt.....	21
Åtaganden.....	23
Ordlista.....	27
Källförteckning.....	32

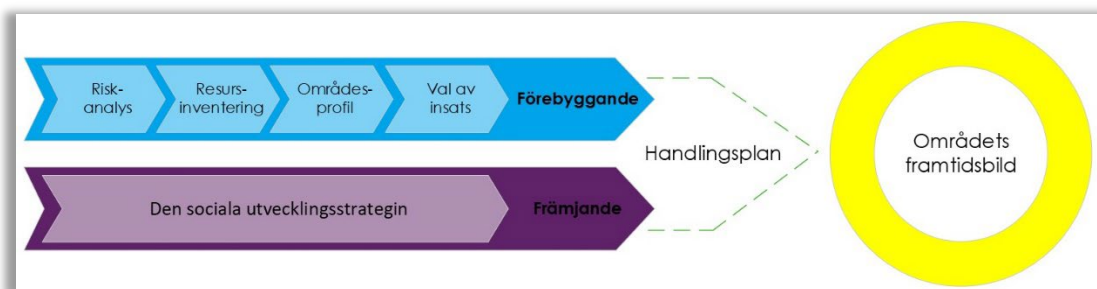

Bakgrund

För att förebygga ett problem behöver vi ta reda på vad som orsakar problemet. Vi behöver ställa oss frågan, hur kan vi påverka och förändra orsaken. Därefter ta reda på vad det finns för erfarenheter, kunskap och forskning inom området. Vår handlingsplan bygger på denna modell, att förändra problemet genom att påverka de bakomliggande orsakerna.

Trygghet, tillhörighet och framtidstro ska vara en central grund för alla barn och ungdomar i Sandvikens kommun. För att nå dit krävs ett omfattande och långsiktigt arbete med att skapa en positiv social utveckling och jämlika uppväxtvillkor.

För att systematisera det långsiktiga trygghetsarbetet beslutade Sandvikens kommunfullmäktige 2021 att implementera styrmodellen Communities That Care (CTC¹). Denna satsning fick namnet Spira och beskrivs som en hållbar plan för alla barn och unga i Sandvikens kommun. Spira startade hösten 2022 och arbetar i två parallella spår - främjande och förebyggande (se figur 1).

Figur 1. Två spår av Spiras arbetsprocess - Förebyggande och Främjande arbete

Tre områdesteam bildades för att kunna anpassa arbetet efter olika områdens behov. En områdesprofil togs fram för varje område och beskriver nuläget i området och de prioriterade områdena. Denna handlingsplan har tagits fram för att möta de behov som synliggjordes i områdesprofilen.

¹ Kursiverade ord förklaras i ordlistan

Framtidsbild för område 2

I vårt område föds oändliga möjligheter. Här tar vi ansvar för att alla tillsammans ska kunna leva, leka och lära för livet. Vi känner oss trygga och bekräftade.

Sammanfattning

Syftet med Spiras och områdesteamets arbete är att skapa goda uppväxtvillkor för barn och unga. Områdesteamets framtidsbild är "I vårt område föds oändliga möjligheter. Här tar vi ansvar för att alla tillsammans ska kunna leva, leka och lära för livet. Vi känner oss trygga och bekräftade."

För att nå dit behöver vi undanröja problem som står i vägen för goda uppväxtvillkor, det gör vi genom att förändra risk- och skyddsfaktorerna. Nedan följer en redovisning av områdesteamets målformuleringar för de prioriterade problembeteendena samt risk- och skyddsfaktorerna. Målen följs upp utifrån CTC-enkäten som genomförs vartannat år. Definitionerna av problembeteendena och faktorerna står i ordlistan.

Områdesmål

Problembeteenden

Indikator	2021	2023	Mål	Minskning	När (År)
Ofullständig skolgång Flickor som mäts med "Skolk den senaste månaden"	12%	13%	6%	50%	2031
Ofullständig skolgång Pojkar som mäts med "Skolk den senaste månaden"	7%	12%	4 %	43%	2031
Psykisk ohälsa Flickor	66,7%	64%	45%	32,5%	2033
Psykisk ohälsa Pojkar	37,8%	29%	32,9%	13%	2033

Risk- och skyddsfaktorer

Faktor	2021	2023	Mål	Skillnad	När (År)
Bristande föräldraskap	44%	45%	33%	- 25%	2027
Bristande engagemang och svag anknytning till skolan	47%	45%	35%	- 25,5%	2029
Kamrater som bekräftar prosocialt beteende	54%	56%	70%	+ 29,6%	2027
Tillfälle att delta och bidra i prosociala aktiviteter i närområdet	67%	64%	75%	+12%	2027

Insatser 2023–2033

För att nå områdesmålen behöver vi jobba med insatser i två spår, ett förebyggande och ett främjande. Hösten 2023 påbörjades implementeringen av insatserna i dessa spår. För de förebyggande programmen tas en särskild implementeringsplan fram. Vartannat år görs CTC-enkäten med påföljande analysarbete, uppdatering av områdesprofil och handlingsplan. Enkäten gjordes senast 2023 och genomförs igen hösten 2025.

För att sänka riskfaktorn Bristande föräldraskap implementerar områdesteamet ett föräldrastödsprogram som heter Främja Goda Val. Främja Goda Val består av fem träffar och riktar sig till föräldrar som har barn i åldern 8-14 år. Första gruppen startade våren 2024. Alla Barn i Centrum (ABC) är ett annat föräldrastödsprogram som kan ha effekt på nämnd riskfaktor. ABC körs redan på Familjecentralen. Områdesteamet kommer samarbeta med Familjecentralen för att ABC ska nå ännu fler föräldrar i området. ABC riktar sig till föräldrar som har barn i åldern 3-12 år.

Ett skolbaserat program som heter Höjaspelet implementeras i två av skolorna i området under hösten 2024. Höjaspelet förväntas stärka skyddsfaktorn Kamrater som bekräftar prosocialt beteende.

Områdesteamet fortsätter söka efter ett effektivt program som har bäring på riskfaktorn Bristande anknytning och svagt engagemang i skolan.

De främjande insatserna handlar om att stärka det som är bra, framför allt skyddsfaktorn Tillfälle att delta i prosociala fritidsaktiviteter. Områdesteamet genomför intervjuer med ungdomar i området för att

identifiera utvecklingsområden. Vidare arbetar teamet med att sprida den sociala utvecklingsstrategin som främjar skyddsfaktorena. En annan del i det främjande arbetet handlar om att utveckla ett lokalt engagemang i de olika bostadsområdena som stärker prosociala relationer och aktiviteter.

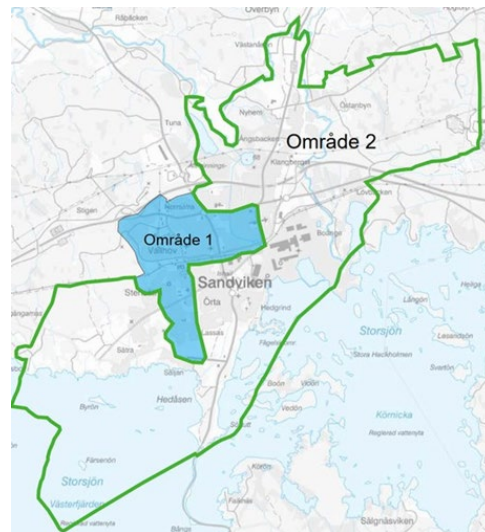
Område 2

Om området

Område 2 utgörs främst av villaområden runt om centrala Sandviken. Området är stabilt, har en god socioekonomisk status och inga utsatta områden. Området har höga skyddsfaktorer men det finns också förhöjda riskfaktorer och psykisk ohälsa.

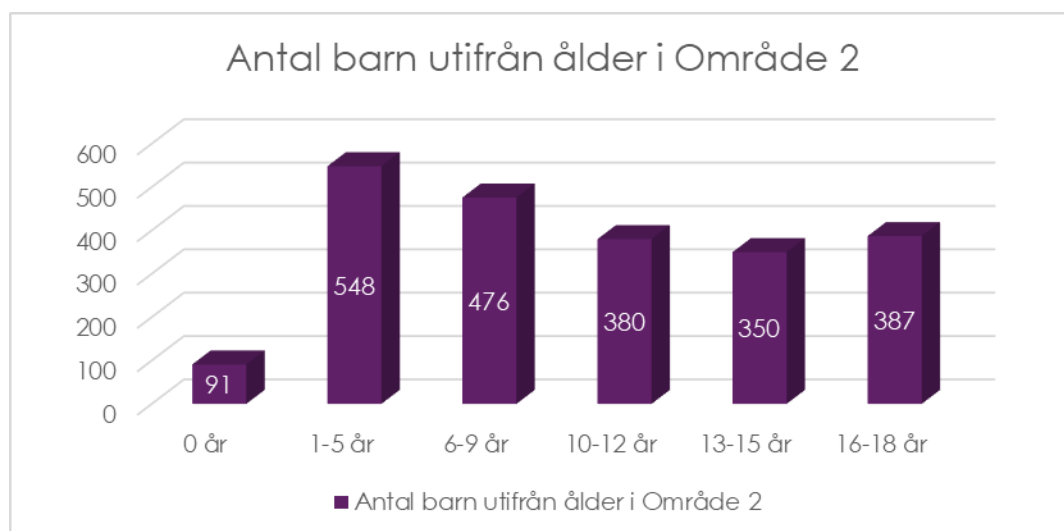
Karta

Område 2 utgörs av: Boänge, Bredmossen, Hedgrind, Hedåsen, Högbo, Ingalund, Klangberget, Kyråsen, Lassas, Lövbacken, Nyhem, Sandbacka, Seestaden, Stensättra, Svibacka, Sättra, Västanbyn, Örta, Östanbyn och Östanå.

Antal barn

I området bor 10 802 personer varav 2284 är barn i åldrarna 0-18 år. Åldersfördelningen är: 0 år: 91st, 1-5år: 548st, 6-9år: 476st, 10-12år: 380st, 13-15år: 350st och 16-18år: 387st. I området finns åtta förskolor och fyra grundskolor, varav en är en högstadieskola.

Figur 2. SCB, befolkningsstatistik, 19 mars 2024.

Områdeteamet

- ABF
- Östra förskoleområdet
- Centrala grundskoleområdet
- Göranssonska Stiftelserna
- Göranssonska Fonden
- Högbo AIK
- Högbo Bruk
- Individ och Familjeomsorgen
- SAIK Bandy
- Sandviken Brottarklubb
- SAIK Innebandy
- Sigridsgården
- Södra grundskoleområdet
- Tekniska kontoret

Stort tack till alla medverkande!

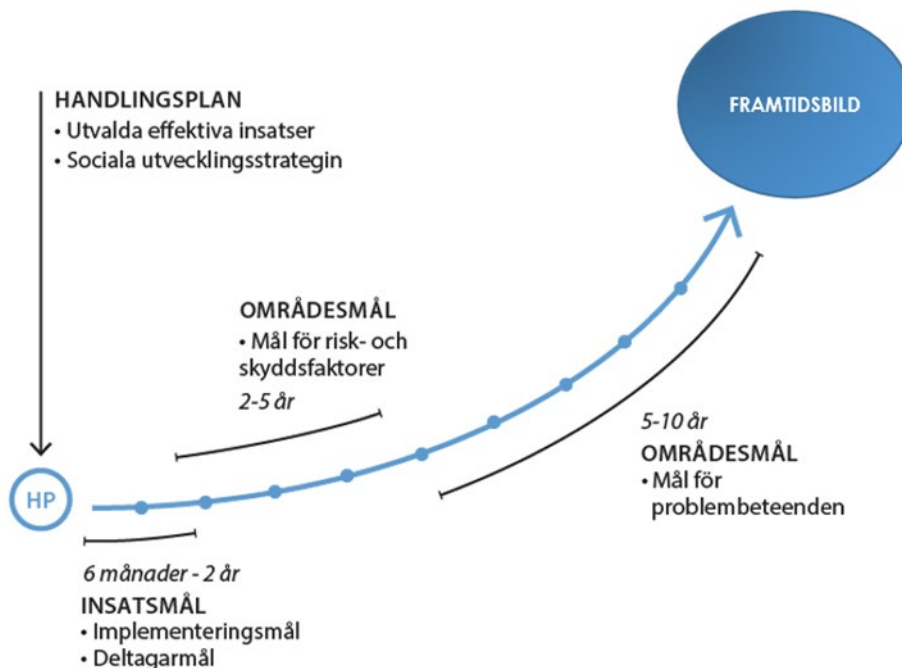

Områdesmål

Bilden nedan visar målkedjan i CTC. För att ta oss närmare framtidsbilden (se sida 4) så behöver vi undanröja problem som hindrar en positiv utveckling för barn och unga. Problembeteenden som vi mäter i CTC-enkäten är våld, ungdomsbrottslighet, bruk av tobak, alkohol och narkotika, sexuellt riskbeteende, ofullständig skolgång och psykisk ohälsa. Psykisk ohälsa och ofullständig skolgång är prioriterade områden i Område 2. För att barn ska klara skola och inte utveckla psykisk ohälsa behöver vi jobba mot de bakomliggande orsakerna. Det handlar om att undanröja riskfaktorer och tillföra skyddsfaktorer. Områdesteamet har utifrån en analys av CTC-enkätens data² prioriterat fyra risk- och skyddsfaktorer som sticker ut i området:

- Bristande föräldraskap
- Bristande engagemang och svag anknytning till skolan
- Kamrater som bekräftar prosocialt beteende
- Tillfälle att delta i prosociala fritidsaktiviteter

Dessa påverkar vi genom utvalda effektiva program som vi upprättar specifika implementeringsplaner och insatsmål för.

Områdesteamet har formulerat långsiktiga mål för problembeteendena och mål på kortare sikt för risk- och skyddsfaktorerna. Målformuleringarna utgår från CTC-enkätens data av problemutfallen

² Läs om CTC-datan och lägesbilden i *Områdesprofilen för område 2*

och risk- och skyddsfaktorerna. Målen sattes utifrån en uppskattning av vad vi tror att vi kan, eller bör, uppnå samt när. Den första CTC-enkäten genomfördes i oktober 2021 och dessa värden utgör baslinjemätningen. Den senaste mätningen genomfördes hösten 2023.

Områdesmål för prioriterade problembeteenden

Problembeteenden	2021	2023	Mål	Minskning	När (År)
Ofullständig skolgång – flickor som mäts med "Skolk den senaste månaden"	12 %	13 %	6 %	50 %	2031
Ofullständig skolgång – pojkar som mäts med "Skolk den senaste månaden"	7 %	12 %	4 %	43 %	2031
Psykisk ohälsa – flickor	66,7 %	64 %	45 %	32,5 %	2033
Psykisk ohälsa – pojkar	37,8 %	29 %	32,9 %	13 %	2033

Målet för psykisk ohälsa hos pojkar är uppnått sett till mätningen 2023. Det är svårt att koppla resultatet till de insatser som gjorts i området efter bara två mätningar. Därför väljer områdesteamet att behålla samtliga mål och invänta fler mätningar innan det kan bli aktuellt att ändra. Områdesteamet tror att det kan bli svårt att få en adekvat lägesbild av problembeteendet Ofullständig skolgång genom att endast mäta "skolk den senaste månaden". Utifrån CTC-mätningen 2023, kartläggningen Brottslighet i Sandvikens kommun och Lokal lägesbild av våld 2023 finns anledning att se över om Våld ska läggas till som problembeteende alternativt ersätta Ofullständig skolgång efter nästa mätning.

Områdesmål för prioriterade risk- och skyddsfaktorer

Risk- eller skyddsfaktor	2021	2023	Mål	Skillnad	När (År)
Bristande föräldraskap	44 %	45 %	33 %	- 25 %	2027
Bristande engagemang och svag anknytning till skolan	47 %	45 %	35 %	- 25,5 %	2029
Kamrater som bekräftar prosocialt beteende	54 %	56 %	70 %	+ 29,6 %	2027
Tillfälle att delta och bidra i prosociala aktiviteter i närområdet	67 %	64 %	75 %	+12 %	2027

Två faktorer har förändrats i en positiv riktning och två i en negativ riktning. De effektiva programmen som områdesteamet valt ut för att påverka risk- och skyddsfaktorerna är i implementeringsfasen och effekterna av dessa kan synas på aggregerad nivå i CTC-enkäten tidigast 2027. Däremot har arbetet med den sociala utvecklingsstrategin varit igång sedan 2022 och nått cirka 500 vuxna i Sandviken. Den sociala utvecklingsstrategin syftar till att främja skyddsfaktorerna i alla barnets livsområden. Arbetet med strategin kan ha bidragit till att skyddsfaktorerna stärkts sen baslinjemätningen 2021. Läs mer om strategin nedan under avsnittet "Främjande insatser".

Förebyggande insatser

Förebyggande insatser avser i detta fall program/insatser som påverkar våra prioriterade risk- och skyddsfaktorer. Områdesteamet har sökt efter universella insatser som uppfyller kraven på evidens i enlighet med CTC:s kriterier för effektiva program. Områdesteamet har sökt bland befintliga insatser i Sandviken, och i databaserna The Blueprints for Healthy Youth Development och Exchange.

Under 2024 implementeras två nya program i Område 2, föräldrastödsprogrammet Främja Goda Val och det skolbaserade programmet Höjaspelet. Alla Barn i Centrum (ABC) identifierades som en av de befintliga insatserna i Sandviken på universell nivå som kan ha positiva effekter på Bristande föräldraskap. Effekterna av programmen kommer tidigast kunna synas på aggregerad nivå i CTC-enkäten 2027, förutsatt att insatsmålen i respektive program uppnås.

Bristande föräldraskap

Främja goda val

Beskrivning

Föräldrastödsprogram med fokus på att, via färdigheter hos föräldrar och barn, förebygga alkohol- och droganvändning, våld och ungdomsbrottslighet, samt psykisk ohälsa.

Målgrupp

Föräldrar till barn 8–14 år

Organisation

Sigridsgården bidrar med två vägledare och lokal för Främja Goda Val. SAIK Innebandy och SIF Framsteget har anordnat barnpassning. Organisationen kan komma att förändras med tiden.

Utbildare

Certifierade utbildare i Främja Goda Val från Malmö Stad

Status

Pågår. Den första gruppen startade VT -24. Flera grupper planeras att starta under 2024–2027.

Alla Barn i Centrum (ABC)

Beskrivning

Föräldrastödsprogram som, utöver att stärka familjerelationer, kan hjälpa föräldrar att handskas bättre med vardagsituationer.

Målgrupp

Föräldrar till barn 3-12 år

Organisation

Familjecentralen kör ABC idag. 6 vägledare blev certifierade under HT-23.

Utbildare

Certifierade utbildare i ABC.

Status

Grupper pågår. Områdesteamet kommer ta fram en implementeringsplan för ABC under HT-24 med målet att nå fler föräldrar i området.

Kommentar

ABC uppfyller många CTC-kriterier och har god evidens, men det saknas idag forskning som bekräftar effekten på riskfaktorn Bristande föräldraskap, mycket talar dock för att programmet har den effekten. Områdesteamet ser ett behov av att utöka ABC i Område 2 som ett komplement till Främja Goda Val. Rekryteringsstrategierna kommer utformas för att marknadsföra Främja Goda Val till föräldrar med barn över 10 år och ABC till föräldrar med yngre barn.

Bristande engagemang och svag anknytning till skolan

Områdesteamet har inte identifierat något effektivt program som är tillgängligt i dagsläget. Positive Action och Paths är två skolbaserade program som har effekt på riskfaktorn, dessa finns inte tillgängliga i Sverige och kräver ett omfattande implementeringsarbete för att anpassa till svensk kontext och införa i Sandviken. Områdesteamet kommer fortsätta undersöka och utreda möjligheterna att ta in något av programmen på sikt.

Kamrater som bekräftar prosocialt beteenden

Höjaspelet

Beskrivning

Höjaspelet är ett klassrumsbaserat program som syftar till att skapa studiero genom att bekräfta positiva beteenden i större utsträckning än negativa

Målgrupp

Elever i årskurs F-3.

Organisation

Jernvallsskolan, Sätmaskolan, Sandbackaskolan och Västanbyns skola startar HT-25

Utbildare

Certifierade utbildare från Malmö Stad och Sandviken

Status

Start HT 24

Kommentar

Under en treårsperiod kommer det ske en omorganisation i skolan. Det innebär att Västanbyns elever flyttar till Murgårdsskolan (Område 1) från årskurs fyra i stället för i årskurs fem. Murgårdsskolans förskoleklass kommer flyttas till en tillfällig skola, Sandbackaskolan (som också ligger i Område 2). Längre fram kommer den förskoleklassen flytta till Västanbyns skola.

Höjaspelet kommer implementeras på Västanbyns skola HT-25 när förutsättningarna i den nya organisationen klarnat. Murgårdsskolan kör redan Höjaspelet, och en del av den personalen kommer följa med till den nya skolan Sandbacka. Sandbackaskolan har således möjlighet att köra Höjaspelet från uppstart. När Västanbyn implementerat Höjaspelet kommer alla kommunala grundskolor i området köra Höjaspelet, inklusive Murgårdsskolan dit många av områdets barn börjar i mellanstadiet. Områdesteamet tror att Höjaspelet kan bidra till en ökad trygghet för eleverna som påverkas av omorganisationen eftersom de kommer känna igen lektionsupplägget och bemötandet från lärarna som Höjaspelet medför.

Främjande insatser

Främjande insatser syftar till att stärka det som är bra, i detta fall skyddsfaktorerna. För att lyckas med det så behövs fler vuxna förebilder i barns livsmiljöer som använder sig av den sociala utvecklingsstrategin.

Den sociala utvecklingsstrategin

Strategin beskriver ett förhållningssätt som gynnar en positiv utveckling hos barn och unga. Förhållningssättet innebär att den vuxne skapar tillfällen till delaktighet, stärker förmågor och bekräftar positiva beteenden. När en vuxen använder strategin så utvecklar barnet en känsla av tillhörighet till den vuxne eller sammanhanget där den vuxne verkar. När känslan av tillhörighet finns ökar barnets vilja att dela de normer och värderingar som finns i sammanhanget. Att mobilisera vuxna i området som arbetar med strategin vid främjande aktiviteter, är ett sätt att systematiskt arbeta för att stärka skyddsfaktorerna i barnets olika livsmiljöer.

Implementering av strategin sker utifrån dessa steg:

- Verksamheten utser en kontaktperson
- Planeringsmöte
- Spira hjälper verksamheten ta fram en implementeringsplan
- Utbildning 2,5-3h
- Uppföljningar enligt överenskommelse och efter ett år

Dags dato har följande verksamheter tagit del av strategin:

- Sandvikens folkbibliotek (Kultur- och fritidsförvaltningen)
- Kulturenheten (Kultur- och fritidsförvaltningen)
- Fritidsenheten (Kultur- och fritidsförvaltningen)
- Kulturskolan (Kultur- och fritidsförvaltningen)
- Parkbadet (Kultur- och fritidsförvaltningen)
- IOGT-NTO
- Rädda Barnen
- Sandvikenhus AB
- Sigridsgården
- Tjejjouren
- Murgårdsskolan
- Norrsätraskolan 4–6
- Hedåsgården
- Vallhovsskolan
- Kulturförskolan Flygande Draken
- Framsteget
- Fontänhuset
- Arbetsmarknadskunskap
- Smassens Förskola

- Sandvikens Bridgeklubb
- Svenska kyrkan
- Motorgården Årsunda
- Familjecentralen
- Ringblomman
- Kommunledningskontoret
- SISU Gävleborg
- Naturhjältarnas 4H-gård Järbo
- Högbolägret (SAIK Bandy)
- Sandvikens Brottarklubb
- Hammarbygården
- ABF
- Ungdomsboendet Sandviken
- Högbo Bruk
- Östra förskoleområdets ledningsgrupp
- Brinka Konståkningsklubb
- Trygghetsbilen

Resultat

Nio av tolv skyddsfaktorer har ökat i området sedan mätningen 2021. Vid mätningen 2023 hade cirka 500 vuxna i kommunen tagit del av utbildningen i strategin vilket kan ha bidragit till att skyddsfaktorena stärkts.

Tillfälle att delta i prosociala fritidsaktiviteter

Skyddsfaktorn Tillfälle att delta i prosociala fritidsverksamheter är prioriterad och det finns inga effektiva program som har bäring på skyddsfaktorn. Områdesteamet stärker skyddsfaktorn genom främjande aktiviteter och den sociala utvecklingsstrategin. Det finns många faktorer som påverkar barn och ungas vilja och möjligheter att delta i prosociala fritidsaktiviteter i Område 2. Områdesteamet håller på att undersöka vilka dessa faktorer är och vilka utvecklingsområden som finns i lokalområdet. Undersökningen utgår från befintlig forskning och intervjuer med ungdomar som bor i Område 2.

Forskning kopplat till idrott visar att barn och ungdomar har olika motiv för att börja, fortsätta och sluta med idrott

1. Motiv för att börja med idrott:
 - **Hälsa och motion:** Många barn och ungdomar börjar med idrott för att främja sin hälsa och få regelbunden motion.
 - **Socialt sammanhang:** Idrottsföreningar ger möjlighet till socialt umgänge, nya vänskaper och gemenskap.
 - **Intresse och passion:** Vissa ungdomar har ett genuint intresse för en viss idrottsgren och vill utforska den.
2. Varför barn och ungdomar slutar med idrott:

- **För att det inte längre är roligt:** Det vanligaste skälet är att idrotten inte längre upplevs som rolig. Oavsett talang spelar detta en avgörande roll.
 - **Höga kostnader:** Allt högre medlems- och träningsavgifter har gjort idrotten dyrare, vilket kan avskräcka vissa ungdomar.
 - **Andra intressen:** Ungdomar kan välja bort föreningsidrotten till förmån för andra aktiviteter eller privata träningsalternativ.
 - **Tidsbrist:** Skoluppgifter, andra fritidsaktiviteter och studier kan göra det svårt att fortsätta med idrott i förening.
 - **Avsaknad av stöd från tränare och ledare:** De upplever att tränarna inte bryr sig om de slutar eller inte.
3. Varför barn och ungdomar fortsätter med idrott:
- **De har en inre motivation** som handlar om de fortsätter att delta i idrotten för att det är kul, att man gör det för sin egen skull. De som anger lägre nivåer av detta är de som i större utsträckning väljer att avsluta sitt idrottande. Här spelar tre mänskliga basbehov in:
 - i. **Kompetens:** Att känna sig duktig och kompetent, känna att man utvecklas och blir bättre.
 - ii. **Självbestämmande:** Att man upplever att man idrottar för sin egen skull, att det är självvalt.
 - iii. **Tillhörighet:** Att känna social meningsfullhet och tillhörighet i en grupp.

Det är viktigt att förstå att varje individ har sina egna unika skäl för att börja och sluta med idrott. För att behålla ungdomar inom idrotten är det avgörande att skapa en positiv och rolig miljö där de känner sig motiverade att fortsätta. (se källförteckning på s.31)

Punkt tre kopplat till inre motivation framhåller vikten av att barnet känner en tillhörighet till gruppen och social meningsfullhet. Socialt sammanhang och gemenskap är likaså en anledning till att många börjar med en aktivitet. Den sociala utvecklingsstrategin kan stärka barnets känsla av tillhörighet till en förening, laget och/eller tränaren. Strategin ger den vuxne verktyg för att lära ut och uppmuntra barnet på ett engagerande sätt, vilket kan kopplas till basbehovet kompetens - att känna sig duktig, kompetent och att man utvecklas. Genom att sprida strategin till föreningar som erbjuder fritidsaktiviteter så kan det bidra till att fler barn stannar kvar i sina fritidsaktiviteter.

Involvera barn och boende från området

För att ta reda på vilka utvecklingsområden som sticker ut i området i förhållande till de faktorer som listas ovan kopplat till ungdomars delaktighet i fritidsaktiviteter, så har områdesteamet valt att genomföra intervjuer med barn i åldern 15-17 år. CTC-datan visar att delaktigheten i fritidsaktiviteter sjunker i den här åldern. Områdesteamet vill veta om det finns några, utöver den sociala utvecklingsstrategin, lokala möjligheter till utveckling som kan stärka barnens möjligheter till en aktiv

fritid. Efter intervjuerna kommer insikterna paketeras och bearbetas tillsammans med barn och unga. Det kan resultera i att områdesteamet fortsätter undersöka möjligheterna att påverka ett specifikt utvecklingsområde som till exempel tillgänglighet eller utbud, eller konstaterar att fokus ska ligga på arbetet med strategin. Arbetet med intervjuerna och processen efter kommer startas under våren 2024. När arbetet är klart går inte att säga då det är avhängt på vilka utvecklingsområden som identifieras.

Områdesteamets ambition är att involvera och engagera barn och vuxna som bor i området. Intervjuerna med ungdomarna är ett led i detta. I nästa steg vill teamet starta eller använda sig av befintliga grupper/råd av ungdomar och vuxna som bor i området. Det ena syftet med ungdoms- och boenderåd är att skapa delaktighet, ge de som bor i området möjlighet att påverka vilka främjande insatser teamet arbetar med. Ett starkt och engagerat lokalsamhälle där de som bor och verkar i området samtalar med varandra kan också bidra till en ökad social kontroll vilket kan ha brottsförebyggande effekter.

Planerade aktiviteter

Tillfälle att delta i prosociala fritidsaktiviteter

Aktivitet	Målgrupp	Status
Sprida den sociala utvecklingsstrategin	Verksamheter i Område 2 som erbjuder fritidsaktiviteter	Pågående
Intervjuprojekt	Barn 15–17 år som bor i Område 2	Pågående Områdesteamet genomför intervjuer våren 2024

Övriga skyddsfaktorer

Aktivitet	Målgrupp	Status
Framtagande av kommunikationsplan för att sprida goda resultat och engagera lokalsamhället.	Skolor, företag, vårdnadshavare och offentlig verksamhet som möter barn och unga i Område 2.	Pågående
Bilda ungdomsråd	Barn och unga som är bosatta i Område 2	Kommunen utreder förutsättningar för att inrätta ett centralt ungdomsråd. Områdesteamet inväntar utredningen.
Bilda boendegrupper	Vuxna bosatta i Område 2	Ej påbörjat

Uppföljning och arbetet framåt

Områdeteamet jobbar just nu med implementeringen av de effektiva programmen och har påbörjat det främjande arbetet. De effektiva programmen implementeras och följs upp med hjälp av implementeringsteam som består av personer med expertis inom programmet. Insatsmålen som är formulerade för de effektiva programmen följs upp löpande av implementeringsteamet och återrapporteras till områdesteamet. Den lokala utvecklingsledaren gör uppföljningar i de verksamheter som implementerat den sociala utvecklingsstrategin och återrapporterar till områdesteamet en gång per år. Vartannat år görs CTC-enkäten med påföljande analysarbete för att följa upp insatsernas effekter på de prioriterade risk- och skyddsfaktorerna på aggregerad nivå. Efter varje ny enkätomgång uppdateras områdesprofilen och handlingsplanen. Enkäten genomförs nästa gång hösten 2025.

Områdeteamets arbetsfördelning

Områdeteamet ansvarar för att CTC-arbetet fortlöper enligt plan i området. Teamet är indelat i fyra arbetsgrupper som bereder underlag och förslag i olika frågor som sen återförs till teamet.

Analysgruppen

- Gör analyser av CTC-enkäten och kompletterande data. Föreslår hur kompletterande data kan användas, och eventuella ändringar i prioriteringar eller målformuleringar till områdesteamet.
- Arbetar för att vara kontinuerligt uppdaterade på vilken kompletterande data som finns tillgänglig.

Programgruppen

- Tillsammans med en central programgrupp och implementeringsteamet från Malmö, ansvarar för implementeringen av programmen Främja Goda Val, ABC och Höjaspelet.
- Programgruppen arbetar för att vara uppdaterade på vilka resurser och insatser som finns tillgängliga och vid behov söka efter nya program för att möta de prioriterade risk- och skyddsfaktorerna.

Engagemangsgruppen

- Ansvarar för att de främjande insatserna genomförs och följs upp enligt plan.
- Utvecklar de främjande insatserna vartefter lägesbilden i området förändras.
- Mobiliserar och engagerar vuxna i området.

- Dokumenterar och återför hur arbetet med den sociala utvecklingsstrategin går till områdesteamet, en gång per år.

Centrala arbetsgrupper

Det kommer att krävas samordning mellan de tre områdesteamen i Spira då alla tre team valt att implementera samma program, och har främjande aktiviteter som berör barn från alla områden. Eftersom Sandviken inte är så stort så kan vi dra nytta av varandras resurser genom att koordinera en del insatser gemensamt. Det har bildats en central program-, analys-och engagemangsgrupp som träffas en till två gånger per år.

Åtaganden

Individ och Familjeomsorgsförvaltningen åtar sig att:

- Ha representanter i samtliga områdesteam samt vissa arbetsgrupper
- Fortsätta att hålla föräldrastödsutbildningar i ABC
- Bidra med kunskap och idéer kring hur Spira kan starta upp ABC inom andra verksamheter
- Bidra med idéer kring hur nya program ska kunna implementeras i olika delar av kommunen
- Undersöka om och hur förvaltningen kan bidra till nya program inom förvaltningen utifrån kärnverksamhet
- Hålla arbetet med sociala utvecklingsstrategin levande i de verksamheter som kan omfattas av den utifrån kärnverksamhet
- Utbilda föräldrarådgivarna i Den sociala utvecklingsstrategin

Högbo Bruk åtar sig att:

- Följa upp utbildningen av strategin till personalen på Högbo Bruk.
- Deltagande i engagemangsgruppen för Område 2 samt andra gemensamma möten.
- Ge Spira möjlighet att delta i passande aktiviteter på som arrangeras av Högbo Bruk.
- Bistå med lokaler och ytor för aktiviteter.
- Bistå med personal för att praktiskt genomföra aktiviteter.
- Bistå med utrustning vi har för att genomföra aktiviteter.
- Ge områdesteamet möjlighet att nyttja våra kommunikationskanaler i de fall det passar och behövs.
- Vara goda ambassadörer genom att sprida goda exempel och lyfta Spiras arbete i olika sammanhang.

ABF Sandviken åtar sig att:

- Utbilda alla ungdomsledare i strategin.
- Utbilda och informera personalen om strategin.
- Kan bistå med lokaler för utbildning, centralt i Sandviken men även i Järbo och Österfärnebo.
- Erbjuder eller informerar föräldrar som vi möter i verksamheten om föräldrastödsprogrammen. Kan möjligtvis hålla i utbildningar själva.
- Fortsatt ingå i områdesteamet och engagemangsgruppen.

Göranssonska stiftelserna åtar sig att:

- Fortsatt ingå i områdesteamet.
- Sprida det goda ordet om Spira och de program Spira arbetar med.

- Lokal för föräldrastödsprogrammen när verksamheten tillåter.
- Utbilda personalgruppen i sociala utvecklingsstrategin.

Tekniska kontoret åtar sig att:

- Fortsatt ingå i områdesteamet och bemanna analys- och programgruppen.
- Vara ambassadör för Spira och strategin i olika nätverk.
- Undersöka möjligheterna att använda den sociala utvecklingsstrategin för att öka barn och ungas inflytande i samhällsplaneringen.

SAIK Bandy åtar sig att:

- Fortsatt ingå i områdesteamet och engagemangsgruppen.
- Ta fram plan för att implementera den sociala utvecklingsstrategin bland förtroendevalda, personal och ledare.
- Sprida information om Spira och föräldrastödsutbildningarna via SAIK Bandys kanaler och medier.
- Bistå med lokaler för föräldrastödsutbildningar vid behov.

SAIK Innebandy åtar sig att:

- Fortsatt ingå i områdesteamet och engagemangsgruppen.
- Implementera den sociala utvecklingsstrategin i vår verksamhet under säsongen 24/25
- Fortsatt arbete med att skapa en trygg idrottsmiljö och etablera vårt arbete med NPF-anpassning för att bibehålla barn och ungdomar i föreningen.

Sigrid Göranssons Stiftelse

- Delta på möten och dela med oss av våra kunskaper och erfarenheter i områdes teamet samt engagemangsgruppen.
- Spira och CTC ska genomsyra hela vår verksamhet.
- Vi kan bistå med lokal för möten och utbildningar.
- Genomföra föräldrautbildning FGV när verksamheten tillåter.

Högbo AIK åter sig att:

- Implementera den sociala utvecklingsstrategin i vår ungdomsverksamhet (utbildning bokas till hösten 2024).
- Verka för att involvera föräldrar i vår verksamhet.
- Låta spelare vara mer delaktiga i träningar och utveckling av lagen (de lag som spelar 9-9 kommer starta spelarråd)

Sandvikens Brottarklubb åtar sig att:

- Fortsätta arbeta utifrån den sociala utvecklingsstrategin i vår verksamhet.

- Genomföra en tävling i Norden, initierad och planerad av våra unga brottare.

Västanbyns skola åtar sig att:

- Informera all personal om SPIRA, maj 2023 - GENOMFÖRT
- Implementera den sociala utvecklingsstrategin under läsåret 24/25
- Ha representanter i områdesteamet
- Bistå med lokaler för möten och aktiviteter
- Använda skolans kommunikationskanaler för spridande av budskap och information
- Att starta med "Höja spelet" höstterminen 2025.

Jernvallsskolan åtar sig att:

- Informera personal om SPIRA, i september 2023. Genomfört på APT
- Implementera den sociala utvecklingsstrategin under vt-24.
- Ha med representanter i områdesteamet.
- Bistå med lokaler för möten och aktiviteter. Ja uppstart FGV
- Använda skolans kommunikationskanaler för spridande av budskap och information. Genomfört under vt 24
- Att använda oss av "Höja spelet" höstterminen 2024.

Öppna förskolan åtar sig att:

- Vi fortsätter att delta på möten och bidra med vår kunskap och våra erfarenheter av nära arbete med vårdnadshavare.
- Vi fortsätter att vara förebilder i den sociala utvecklingsstrategin, vi sprider strategin till kolleger på Öppna förskolan/Familjecentralen.
- Vi kan komma med idéer och inspiration utifrån de föräldragrupper vi redan har (Spädbarnsmassage/tidig anknytning, Trygghetscirkel)
- Vi kan åta oss att samla in vårdnadshavares önskemål om tillgängliga aktiviteter i området.

Förskolorna i Område 2 åtar sig att:

- Förskolorna i område 2 förbinder sig att delta i ett informationsmöte 20:e oktober -23, där man får information om Spiras arbete med det förebyggande och främjande insatserna och framför allt den sociala utvecklingsstrategin. Genomfört
- Förskolorna i område 2 förbinder sig att informera vårdnadshavare om utbildningsinsatser som skulle kunna gynna deras barn och vårdnadshavare. Som informationskanal kan Unikum användas.

- Om det skulle bli aktuellt kan lokaler även disponeras för detta syfte. Kyrkåsen och Västanbyns matsal kan användas vid större grupper.

Kommunledningskontoret åtar sig att:

- KLK åtar sig att skicka nya medarbetare på utbildning i den sociala utvecklingsstrategin
- KLK fortsätter att vara goda ambassadörer för SPIRA och den sociala utvecklingsstrategin i olika sammanhang.
- KLK informeras kontinuerligt om SPIRAS arbete på kontorsmötena
- KLK åtar sig att ta emot praelever från Sandvikens kommun
- KLK åtar sig att genomföra utbildningar i Främja Goda Val

Ordlista

Nedan beskrivs några vanligt förekommande begrepp i preventionsarbetet

Analysgrupp

I analysgruppen ingår representanter från områdesteamet. Utifrån datamaterial prioriterar gruppen vilka risk-och skyddsfaktorer, samt problemutfall som områdesteamen bör rikta arbetet mot.

Barn och unga

Personer under 18år.

Bristande engagemang och svag anknytning till skolan

Hur ofta barnet, det senaste året, tyckte om att vara i skolan, hatade att vara i skolan eller om barnet inte försöker göra sitt bästa i skolan. Hur många hela dagar barnet skolkat de senaste fyra veckorna och om barnet ofta uppfattar att skoluppgifterna inte är meningsfulla, viktiga eller intressanta samt om barnet inte tror, att det hen lär sig i skolan, kommer att vara viktigt senare i livet.

Bristande föräldraskap

När barnet upplever att det inte finns tydliga regler i familjen, eller att vårdnadshavaren inte frågar om barnet gjort läxan, bryr sig om ifall barnet skolkar, vet var och med vem barnet är eller vet om barnet kommer hem i tid. När barnet upplever att det inte finns tydliga regler i familjen när det gäller alkohol och droger och när vårdnadshavarna inte skulle märka om barnet drack alkohol eller bar pistol eller revolver utan deras tillstånd.

Bruk av tobak, alkohol och narkotika

Användning av tobak, alkohol och narkotika hos ungdomar kan leda till såväl personliga som samhälleliga konsekvenser. I CTC-enkäten ställs frågor om användandet av tobak, snus, alkohol och narkotika.

CTC

Communities That Care syftar till att skapa goda uppväxtvillkor. Det är ett preventionssystem för att kvalitetssäkra och systematisera förebyggande arbete mot ungdomskriminalitet, tobaks- alkohol- narkotikabruk, våld, sexuellt riskbeteende, ofullständig skolgång och psykisk ohälsa. CTC omfattar även ett systematiskt främjande arbete för att stärka barns positiva utveckling.

CTC-enkät

Elevenkäten, även kallad CTC-enkäten, samlar in data om ungdomars problemutfall, hälsoproblem och data om 24 riskfaktorer och 12

skyddsfaktorer. Enkäten är internationellt validerad. Den svenska enkäten utgår från den internationella och har testats i tre olika omgångar och därefter anpassats efter svenska förhållanden. Enkäten fylls i under lektionstid via frågeformulär på webben. Det är frivilligt att delta för eleverna och vårdnadshavare informeras i förväg. Enkätsvaren behandlas anonymt och hanteras utifrån gällande lokala och nationella regelverk för informationssäkerhet. Resultaten har sammanställts på lokalområdesnivå, se bilagor nedan.

Effektiva insatser/program

Effektiva insatser uppfyller flera olika kriterier. För att vara helt säker på att en insats fungerar och verkligen påverkar de valda risk- och skyddsfaktorerna, rekommenderas att den är utvärderad med en kontrollgrupp. Studien ska visa hur bra insatsen var i jämförelse med dem som inte fick den. Vidare behövs en programteori, en teoretisk förklaring som beskriver hur insatsen leder till förändring. För att säkerställa implementeringen behövs en manual. Insatsen behöver också vara tillgänglig för området.

Engagemangsgrupp

I engagemangsgruppen ingår representanter från områdesteamet. Gruppen tar fram en framtidsbild för områdena och fokuserar på att implementera den sociala utvecklingsstrategin i det främjande arbetet.

Främjande arbete

Främjande arbete är insatser som utgår från att stärka och bibehålla människors hälsa och välbefinnande. I CTC-arbetet innebär det att stärka skyddsfaktorer.

Förebyggande arbete

Förebyggande arbete är insatser som syftar till att förhindra att ett specifikt problem uppstår. I CTC-arbetet handlar det om att minska riskfaktorer.

Kamrater som bekräftar prosocialt beteenden

När barnet upplever att hen skulle uppfattas som cool av sina kompisar om hen arbetade hårt i skolan, försvarade någon som blev retad eller mobbad i skolan eller regelbundet deltog i något arbete på fritiden för att hjälpa andra.

Ofullständig skolgång

Ofullständig skolgång försvårar inträdet på arbetsmarknaden och påverkar möjligheterna till försörjning.

Områdesteam

Framgångsrikt preventionsarbete är komplext och kräver samverkan från flera olika aktörer. Alla som arbetar med barns och ungas

välbefinnande i området ges möjlighet att delta i arbetet och de organiseras i ett områdesteam med olika arbetsgrupper. Arbetsprocessen ger en gemensam kunskap om, och verktyg för, ett effektivt preventionsarbete. Arbetet följer en i detalj beskriven arbetsgång som bygger på forskning där arbetet noga dokumenteras och kvalitetsgranskas med hjälp av en checklista. Arbetet samordnas av en lokal utvecklingsledare.

Områdesprofil

Områdesprofilen sammanfattar analysarbetet och beskriver nuläget i området. Den består av två analyser: en riskanalys och en resursanalys. Områdesprofilen finns att ladda hem från Sandviken kommuns hemsida.

Problembeteende

Förebyggande och främjande arbete syftar till att skapa goda uppväxtvillkor. Begreppet problem avser i detta sammanhang de problem som står i vägen för goda uppväxtvillkor och som hanteras av CTC-arbetet. De är ungdomsbrottslighet, bruk av tobak, alkohol, narkotika, ofullständig skolgång, våld, sexuellt riskbeteende och psykisk ohälsa.

Programgrupp

I programgruppen ingår representanter från områdesteamet. En arbetsgrupp i områdesteamet vars uppgift är att kartlägga befintliga insatser i området och analysera vilka behov som finns. Vid framtagandet av handlingsplanen tar programgruppen fram förslag på effektiva program och följer därefter upp implementeringen av dessa.

Psykisk ohälsa (benämns i vissa dokument som depression och ångest)

Frågorna i CTC-enkäten ger ett tillförlitligt mått på hur många individer som löper en påtaglig risk att utveckla psykisk ohälsa bland ungdomarna i lokalområdet. Det kan inte användas för att diagnostisera depression hos enskilda individer.

Resursanalys

I resursanalysen identifieras och synliggörs områdets befintliga program, insatser och aktiviteter. De kategoriseras i främjande insatser och förebyggande insatser. I analysen blir det tydligt vilka effektiva resurser som redan finns i området, om de påverkar de prioriterade risk- och skyddsfaktorerna och om de behöver anpassas.

Riskanalys

Riskanalysen är en del av analysarbetet och görs för att det förebyggande arbetet ska riktas mot områdets behov. Riskanalysen bygger till stor del på resultat från elevenkäten. Datan analyseras och

jämförs med övriga Sandviken och med annan data från exempelvis polis, räddningstjänst, skolor och socialtjänsten. Erfarenheter från området, boende och tjänstepersoners kunskaper tillvaratas också i analysarbetet.

Risikfaktor

En riskfaktor är en omständighet som ökar risken för att ett eller flera problem ska utvecklas. Barn som växer upp med flera riskfaktorer löper större risk att utveckla problem än barn som växer upp med färre riskfaktorer. Riskfaktorer är universella. De utgör en risk för barn och unga oberoende av kön, etnicitet, religion, kulturella eller regionala skillnader. Varje lokalområde har sin sammansättning av riskfaktorer. En riskfaktor kan förutspå flera olika problemutfall. CTC mäter totalt 24 olika riskfaktorer.

Preventionsnivåer

Preventionsarbete kan ske på tre nivåer:

- **Universell prevention** är insatser riktade till en hel befolkningsgrupp oavsett individuell risk.
- **Selektiv prevention** innefattar insatser som riktar till olika grupper i samhället med förhöjd risk att utveckla problembeteenden och hälsoproblem, så kallade riskgrupper.
- **Indikerad prevention** är en preventionsform bestående av insatser som riktar till individer som redan har problem eller hög risk att utveckla dessa.

Sexuellt riskbeteende

När ungdomar är sexuellt aktiva utan preventivmedel vilket kan leda till oönskade graviditeter samt sexuellt överförbara sjukdomar som är ett hot mot hälsan. I CTC-enkäten ställs frågor om oskyddat sex och eventuell påverkan av alkohol/narkotika vid samlag.

Skyddsfaktor

De skyddar mot påverkan från riskfaktorer men är inte alltid varandras motsatser. Ett barn med flera skyddsfaktorer står bättre rustad än ett barn med färre skyddsfaktorer. CTC mäter totalt 12 skyddsfaktorer.

Styrgrupp

Består av kommundirektörens ledningsgrupp. Gruppen beslutar om områdesteamens handlingsplaner samt valda risk- och skyddsfaktorer.

Tillfälle att delta i prosociala fritidsaktiviteter

När barnet deltar i idrottsförening, kulturaktiviteter (dans, teater, band, kör, bild och form, Kulturskolan), uteaktiviteter (Scouter, 4H, friluftaktiviteter, idrottsföreningar) eller annan ungdomsverksamhet i olika föreningar, organisationer eller trossamfund. När barnet jobbat

med skolarbete hemma fast det inte var läxa eller deltagit i något arbete på fritiden för att hjälpa andra.

Ungdomsbrottslighet

Detta begrepp är ett samlingsnamn för olika brott som begås av ungdomar. Till exempel våldsbrott, rån, hot, egendomsbrott, anlagda bränder och vandalism. I CTC-enkäten ställs frågor om snatteri, stöld, drogförsäljning, förstörelse av annan persons egendom eller om de burit pistol/revolver eller blivit gripna.

Utvecklingsledare

En funktion med uppgift att leda och samordna områdesteamet genom CTC-processen med hjälp av CTC-checklistan. I CTC-arbetet finns två olika utvecklingsledare:

- En central utvecklingsledare
- Tre lokala utvecklingsledare med varsitt område

Våld

Med våld menas handlingar mot personer som leder till kroppsskador eller där det hotats med kroppsskador. Våld omfattar många olika brott. I CTC-enkäten ställs frågor om våld använts i avsikt för att skada någon.

Källförteckning

Källor från internet

Hämtat i mars 2024

[Barn och ungdomar – Idrottsstatistik](#)

[Hur ser barn och ungdomar på idrott – och vad kan det ge för utvecklingsidéer? - Centrum för idrottsutveckling \(lnu.se\)](#)

[Varför slutar barn och ungdomar med idrott? — Christoph Treier AB](#)

[Varför slutar barn och ungdomar med idrott? — Christoph Treier AB](#)

[Att sluta med idrott - en analys av avslutsprocessen inom barnidrott \(umu.se\)](#)

[En roligare ishockey #funmaps \(swehockey.se\)](#)

[Understanding Self-Determination Theory - UK Coaching](#)